

Valtuustoaloite koskien Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle tarvittavasta pienituloisuusohjelmasta ja - oppaasta

Aikuissosiaalityön ja vammaispalvelujen jaosto 23.8.23

Mervi Kivijoki

”

Me allekirjoittaneet esitämme, että Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle laaditaan pienituloisuusohjelma ja -opas, jonka valmistelee monialainen erilaisista alueen toimijoista koostuva työryhmä. Pienituloisuusohjelman ja -oppaan laatimistyön seurantaryhmässä on oltava kaikkien puolueiden edustus

“

Aloite: Köyhyys- tai vähävaraisuustyöryhmän perustaminen

- Pienituloisuusohjelman ja -oppaan valmistelua varten tulee hyvinvointialueen perustaa ns. köyhyys- tai vähävaraisuustyöryhmä. Työryhmässä pitää olla mukana muun muassa seuraavien tahojen edustajat:
 - alueen asukkaat ja työntekijät
 - paikalliset järjestöt
 - oppilaitokset ja seurakunnat
 - Vantaan ja Keravan kaupungit
 - Kela
 - kaikki aluevaltuustoryhmät
 - kunnalliset ja alueelliset vaikuttamistoimielimet

Aloite: Pienituloisuusohjelman tekeminen

- Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen tulee pienituloisuusohjelmassaan **asettaa selkeät tavoitteet ja toimenpiteet** köyhyyden/vähävaraisuuden, syrjäytymisen, huono-osaisuuden, sekä eriarvoisuuden ja eriarvoistumisen vähentämiseksi vantaalaisten ja keravalaisten keskuudessa.
- Pienituloisuusohjelmassa on syytä erityisesti keskittyä erilaisiin ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin.

Aloite: Pienituloisuusoppaan tekeminen

- Tarkoitus koota hyvinvointialueen ja muiden alueen toimijoiden vantaalaisille ja keravalaisille tarjoamia palveluita ja tukia.
- Oppaassa pitää kertoa selkeästi, millaisia ehtoja palveluiden ja tukien saamiselle on, ja miten niitä haetaan.
- Pienituloisuusoppaan on syytä olla luettavissa hyvinvointialueen verkkosivuilta. Koska kaikki vantaalaiset ja keravalaiset eivät käytä nettiä, on opas oltava saatavissa myös paperisessa muodossa.

Aloite: Taloudellisten vaikutusten huomioiminen

- Valtuustoaloitteessa pyydetään huomioimaan aloite vuoden 2024 talousarviossa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (Hyte)-työ

- Hyvinvointialue valmistelee parhaillaan lakisäateistä alueellista hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa. Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma on strateginen ja lakisäateinen asiakirja, jossa kuvataan hyvinvointialueen tavoitteet ja toimenpiteet alueen asukkaiden ja palveluiden käyttäjien hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.
- Painopisteet ovat palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden turvaaminen, yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus, mielen hyvinvointi, sosiaaliset suhteet sekä hyvinvointihaasteiden ennaltaehkäisy.
- Yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden osalta on nostettu esille keskeisenä näkökulmana muun muassa köyhyyden torjunta.
- Hyvinvointisuunnitelmaluonnoksen tavoite- ja toimenpide-ehdotuksiin onkin nostettu tähän liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä. Tavoite-ehdotukseksi on muun muassa kirjattu, että asiakkaiden elämänhallinnan edellytyksiä turvataan ja vahvistetaan.

Toimeentulotukiasioiden neuvottelukunta

- Toimeentulotukilain 27 e § muutoksen myötä hyvinvointialueiden tulee asettaa alueellisen yhteistyön varmistamiseksi alueellinen toimeentulotukiasioiden neuvottelukunta, jonka **tehtävänä on tehdä esityksiä ja antaa lausuntoja toimeentulotukiasioiden käsittelyn kehittämistä sekä yhteistyön toteuttamista koskevista asioista alueellaan.**
- Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella on käynnistetty selvitystyö alueellisen neuvottelukunnan järjestämisestä yhdessä Kelan, TE-toimiston, Helsingin ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa. Kansalaisyhteiskunnan edustajina on tulossa mukaan Y-säätiö ja Sininauhaliitto.
- Neuvottelukunnan tarkoituksena on keskustella erityisesti toimeentulotuen toimeenpanoon vaikuttavista alueellisista erityispiirteistä. Lisäksi neuvottelukunta voi seurata esimerkiksi alueen palveluverkkoa ja eri paikallistahojen kanssa tehtävän yhteistyön järjestämisen muotoja koskevia asioita, asumisen kysymyksiä sekä käsitellä kuntouttavaan työtoimintaan tai muihin työllisyysasioihin liittyviä yhteistyökysymyksiä

Nykyisiä sosiaalityön palveluja ja sidosryhmäyhteistyötä

- Sosiaalityön ja sosiaalisen kuntoutuksen keinoin pyritään tukemaan asiakkaita talouden ja elämän hallinnan tukemiseksi. Sosiaalityössä tehdään yhteistyötä myös terveydenhuollon ja työllisyyspalveluiden kanssa.
- Sosiaalineuvontaa on kehitetty yhdessä Kelan kanssa. Yhteistyötä on laajennettu myös lapsiperheiden neuvonnan ja ohjauksen kanssa.
- Taloudellisen tilanteen helpottamiseksi hyvinvointialueen asukkaat voivat hakea täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea tai sosiaalista luototusta.
- Asiakkaalle voidaan hakea myös välitystiliä, mikäli asiakkaalla on säännölliset tulot, mutta vaikeuksia hallita omaa rahan käyttöään. Välitystilipalvelussa on kyse asiakkaan ja sosiaalitoimen välisestä sopimuksesta, jonka mukaan asiakkaan välttämättömät laskut hoidetaan välitystilihoitajan toimesta ja loput varat asiakas saa sovitusti käyttöönsä.
- Asiakkaita voidaan ohjata sosiaalityöstä työkykyselvityksiin, joiden avulla varmistetaan työkyvyn lisäksi asiakkaan oikea ensisijainen etuus, esimerkiksi eläke, toimeentulotuen sijasta.

Nykyisiä sosiaalityön palveluja ja sidosryhmäyhteistyötä

- Hyvinvointialueella on toteutettu talousneuvolan kesäkiertue 2023, jossa ulosottolaitos, talous- ja velkaneuvonta, Elämänlaatu ry ja Asunnottomuuden ehkäisyhanke ovat tarjonneet moniammatillista ohjausta ja neuvontaa talouteen, asumiseen ja elämänhallintaan liittyvissä kysymyksissä ilman ajanvarausta.
- Yhteinen pöytä on vantaalainen ruoka-avun palvelu ja verkosto, joka tarjoaa ruoka-apua n. 85 eri toimipisteessä eri puolilla Vantaata. Keravalla tukea ja ruoka-apua voi hakea seurakunnilta.
- Asunnottomuuden ehkäisyhanke on kehittänyt moniammatillista etsivää työtä, asumisneuvontaa sekä asunnottomuusverkostoa.

Aiempi valtuustoaloite/Vantaan kaupunginvaltuusto 25.10.2021 § 15

- Valtuustoaloitteeseen vastattu tuolloin:
- Pienituloisuusohjelman perustamista ja oppaan laatimista koskevan ehdotuksen osalta tässä vaiheessa on todettava, että Vantaalla käynnistettävistä ohjelmista päätetään budjettineuvotteluissa. Talousarvio- ja taloussuunnitelma vuosille 2022–2025 on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 13.12.2021.
- Tämän mukaisesti pienituloisuusohjelman valmistelu ei ole käynnistettävissä tänä vuonna, sillä ohjelma ei sisälly vuoden 2022 talousarvioon, eikä tällaisen ohjelman laatimiseen ole varauduttu sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla.
- Tarve kuitenkin on olemassa ja pienituloisuusohjelman laadintaa on hyvä tulevaisuudessa edistää monialaisena yhteistyönä.

Taloustilanne

- Sote-uudistuksen myötä hyvinvointialueen rahoitus on pääosin valtion yleiskatteista rahoitusta.
- Rahoituksen ensisijainen tarkoitus on turvata perustuslain edellyttämällä tavalla riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen. Rahoitus ei huomioi riittävässä määrin sosiaalipalvelujen erityispiirteitä.

Toimialan ehdotus vastaukseksi valtuustoaloitteeseen

- Toimialan sosiaalihuoltolain mukaisena tehtävänä on tukea asiakkaita elämänhallintaan, työllistymisvalmiuksiin, toimeentuloon ja asumiseen liittyvissä asioissa sekä vähentää asukkaiden ja asiakkaiden eriarvoisuutta yhteiskunnassa.
- Hyvinvointialueella tehdään jo laajasti monenlaisia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on tukea erityisesti pienituloisia ja heikommassa asemassa olevia asiakkaita sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä.
- Hyvinvointialueen palveluvalikoima on sisällöltään myös jo hyvin samantyyppinen, mitä esim. Jyväskylän ja Tampereen köyhyystyöryhmät ovat ehdottaneet omissa köyhyysohjelmissaan.
- Etuuksien ja palvelujen kokoaminen yhteen sähköiseen sekä paperiseen dokumenttiin on haasteellista, sillä suurimman osan etuuksista myöntää Kela. Kelalla on jo hyvät nettisivut ja muuta paperista materiaalia. Kelan palvelujen ja etuuksien kopioiminen Vaken omaan pienituloisuusoppaaseen tarkoittaisi kymmeniä, jopa satoja sivuja tekstiä, joita olisi hankala myös päivittää, erityisesti paperiversiota.
- Hankkeiden ja järjestöjen tarjoamien palvelujen kokoamisen osalta on haasteena palvelujen lyhytikäisyys (rahoituskausien mukaan), jolloin opasta pitäisi päivittää tiheään.
- Hyvinvointialueen taloustilanne on sellainen, että toimintaa pitää keskittää lakisääteisten palvelujen ja palvelutarpeen kasvun vaatimien toimenpiteiden toteuttamiseen.
- **Toimialan ehdotus on, että erillistä köyhyystyöryhmää ei perusteta eikä pienituloisuusohjelmaa- ja opasta lähdetä toteuttamaan.**

